

De werkgroep BOVEN heeft verschillende collega-bestuurders gevraagd om hun bestuurlijke ervaringen met initiatieven op het gebied van de energietransitie te delen zodat ook andere bestuurders daar hun voordeel mee kunnen doen.

Wethouder Dimitri Horsthuis-Tangelder (foto)¹ en ondernemer Etiënne Schiffelers delen hun bestuurlijke ervaringen over het initiatief om een collectieve buurtbatterij op een bedrijventerrein (de eerste in Nederland) in de gemeente Overbetuwe te bouwen. Horsthuis-Tangelder heeft onder andere de portefeuille ruimtelijke ordening en is bestuurlijk trekker van de regionale energiestrategie (RES) Arnhem-Nijmegen. Schiffelers is directeur van een parkmanagementorganisatie die zorgt voor een integrale aanpak van collectieve projecten binnen de gebiedsontwikkeling van bedrijventerreinen.²

Het idee van een collectieve buurtbatterij op een bedrijventerrein ontstond een aantal jaren geleden bij de Stichting Parkmanagement Overbetuwe.

De Stichting Parkmanagement Overbetuwe

Voor de revitalisering van bedrijventerrein Aam / Merm in de gemeente Overbetuwe is eind 2009 de Stichting Parkmanagement Overbetuwe (SPO) opgericht. Het doel was niet alleen om collectieve gesprekspartner te kunnen zijn voor de gemeente maar ook om collectieve projecten te realiseren voor de ondernemers die gevestigd zijn op het bedrijventerrein.

¹ Met portefeuilles verstedelijkingsagenda, bouwen en wonen, omgevingswet, omgevingsvisie, grondzaken, maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed, kunst, cultuur en erfgoed, economische zaken en bedrijventerreinen, groene metropoolregio, en participatiecultuur.

² www.deparkmanagers.nl.

Het bestuur van de SPO bestaat uit bestuursleden vanuit de gemeente Overbetuwe en een afvaardiging van de ondernemers op de bedrijventerreinen. Schifflers ondersteunt de SPO als parkmanager.

De SPO heeft de afgelopen jaren in een publiek-private samenwerking verschillende collectieve projecten gerealiseerd zoals onder meer camerabewaking, beveiliging, glasvezel en het verbeteren van groeninfrastructuur. In totaal zijn er 260 ondernemers aangesloten bij de SPO.³

Het SPO zocht naar mogelijkheden om op het bedrijventerrein een eigen lokaal energienetwerk te bouwen om zelf opgewekte stroom te kunnen opslaan en te voorkomen dat het volgelopen energienet van Liander en TenneT tot problemen zou leiden. Volgens Liander zou het nog wel drie tot zeven jaar duren voor de Aam en Merm probleemloos stroom zouden kunnen trekken van én terug zouden kunnen leveren aan het energienet.⁴

In 2020 heeft er daarom vanuit de SPO een onderzoek onder de aangesloten ondernemers plaatsgevonden naar het draagvlak om samen op te trekken in de energietransitie en het energieneutraal maken van de bedrijventerreinen. Horsthuis-Tangelder en Schifflers benadrukken dat dit een belangrijke stap was omdat de energietransitie wat hun betreft valt of staat bij vertrouwen en draagvlak bij de betrokken partijen.

“Samen werken aan de verduurzaming van de bedrijventerreinen is een van de doelen die SPO zich gesteld heeft. In 2030 een energieneutraal bedrijventerrein, daar werken we samen aan. Publieke en private partijen ondersteunen ons daarbij”
Stichting parkmanagement

Schifflers werkte vervolgens als parkmanager een idee uit voor een collectieve batterij, de PowerHub geheten. In de Gelderlander zegt hij daarover: ‘Dit vraagt om een investering van bijna 3 miljoen euro. Twee derde moet dan vanuit Europa komen en een derde van deelnemende Elster ondernemers.’ De Europese subsidietoewijzing is essentieel voor het slagen van het project.⁵

Nadat afspraken zijn gemaakt met 164 ondernemers die aan het traject wilden deelnemen, is in 2021 een projectplan gemaakt en is de vergunningaanvraag in gang gezet. Andere stakeholders die bij het traject zijn betrokken zijn onder andere de gemeente Overbetuwe, Liander, de provincie Gelderland, VNO-NCW en Rabobank.

³ De tekst in dit blauwe kader is afkomstig van www.powerhubs.nl.

⁴ Artikel ‘Plan voor powerhub op bedrijventerrein in Elst om de zelf opgewekte energie in op te slaan’ van 20 december 2021 op www.gelderlander.nl en www.powerhubs.nl.

⁵ Artikel ‘Plan voor powerhub op bedrijventerrein in Elst om de zelf opgewekte energie in op te slaan’ van 20 december 2021 op www.gelderlander.nl.

Plan voor powerhub op bedrijventerreinen in Elst om de zelf opgewekte energie in op te slaan

ELST - De Elster bedrijventerreinen Aam en Merm krijgen mogelijk een opslaggebouw voor groene energie. Daar kan een deel van de lokaal opgewekte groene energie, van zonnepanelen op daken van loodsen en kantoren, worden opgeslagen.

Bernardo Van Hal 20-12-21, 07:18 Bron: De Gelderlander

"De PowerHub kan leiden tot concreet ontwikkelde oplossingen op het gebied van de energietransitie en kan bijdragen tot CO2 besparing, wij steunen dit project dan ook van harte en staan het met raad en daad bij in de realisatiefase"

Rabobank

Bron: www.powerhubs.nl

Bij de realisatie van de PowerHub staat het opzetten van een zogeheten 'smart grid' infrastructuur centraal. Deze smart grid, ofwel een intelligent energienetwerksysteem, moet bedrijven in staat stellen om lokaal opgewekte energie uit te wisselen en onderling te verrekenen. Deze aanpak draagt daarmee bij aan de optimalisatie van de lokale opwek en afname van duurzame energie, waardoor een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnetwerk wordt bevorderd. Een belangrijk onderdeel van het project is de grootschalige opwekking van zonne-energie. Als gevolg van deze lokale productie kunnen deelnemende bedrijven naast het verduurzamen van hun eigen energieverbruik verduurzamen ook bijdragen aan een vermindering van de algehele CO2-uitstoot.

Daarover geeft Horsthuis-Tangelder aan dat een belangrijke succesfactor is om als lokaal bevoegd gezag op een gegeven moment 'gewoon' van start te gaan en ook achter die beslissing te blijven staan en deze uit te dragen. Omdat partijen als de veiligheidsregio nog niet even bekend zijn met nieuwe (risico's van) initiatieven zoals deze, ziet hij een belangrijke rol voor het lokaal bevoegd gezag in het samenbrengen van partijen. Als bestuurder moet je er dan volgens hem niet 'tussen blijven hangen', maar de techneuten met de techneuten het gesprek laten voeren om de 'handen op elkaar' te krijgen. Als je het gesprek kunt voeren vanuit een positieve grondhouding met het doel om mee te denken, juist omdat een dergelijk initiatief nieuw en 'spannend' is, lukt het vervolgens makkelijker om ook echt iets te bereiken. In dit geval bleek tijdens de gesprekken die de gemeente entameerde dat de veiligheidsregio in eerste instantie nog niet scherp had dat de opslagtechniek waarvoor Schiffelers c.s. gekozen hadden (redox-flow) niet te vergelijken is met de conventionele lithium-ion buurtbatterij: de vloeistof (de elektrolyt) in een redox-flow batterij is water en dus is de batterij niet brandbaar.

Daarnaast geldt volgens Horsthuis-Tangelder en Schiffelers dat een project waarbij ondernemers betrokken zijn afwijkt van projecten in bijvoorbeeld een woonwijk. Ondernemers wegen namelijk kansen en veiligheidsrisico's op een andere wijze af dan de gemiddelde buurtbewoner. Ondernemers zien de noodzaak voor zo'n energietransitie project voor het eigen bedrijf. De gemiddelde buurtbewoner weegt de abstracte voordelen van een energietransitie project dat hij/zij niet geheel doorziet af tegen de als meer concreet ervaren risico's voor de speeltuin van zijn kinderen.

Vrijwillige en onvrijwillige risico's

Deze observatie sluit aan bij de wetenschappelijke kennis over de acceptatie van risico's. Vrijwillige risico's worden gezien als situaties waarin mensen een handelingsperspectief ervaren, invloed hebben en keuzes kunnen maken, en de mogelijkheid hebben om de situatie te kunnen mijden.⁶ Onvrijwillige risico's worden daarnaast ervaren als mensen afhankelijk zijn van collectieve beslissingen in situaties waar zij weinig van af weten.

Uit onderzoek van Starr (1969) blijkt dat bij risico's die vrijwillig worden aangegaan (zoals verkeersdeelname en roken), mensen de kans op én de gevolgen van het risico kleiner inschatten dan bij risico's die onvrijwillig (gepercipieerd) worden opgedrongen.⁷ Factoren die deze risicoperceptie in negatieve zin beïnvloeden zijn daarnaast onder meer een gebrek aan controle, een ongelijke verdeling van het risico over de (lokale) bevolking, wanneer het risico een kunstmatige bron heeft, en het risico gevaar oplevert of op kan leveren voor kinderen.⁸

Verder geven Horsthuis-Tangelder en Schiffelers aan dat het niet vanzelfsprekend is dat een klassieke netbeheerder 'zomaar' meebeweegt met dit soort bottom-up initiatieven. Zowel bestuurlijk als vanuit de initiatiefnemers is veel geïnvesteerd in contacten met regionaal netbeheerder Liander. Dat bleek helaas niet genoeg: in februari 2024 ging een streep door het initiatief om deze PowerHub te realiseren. Na drie jaar voorbereiding heeft SPO het project moeten stoppen omdat landelijke netbeheerder Tennet geen ruimte zag om Liander aan het project te laten meewerken.

Tennet steekt momenteel in op een klassieke uitbreiding van het elektriciteitsnet waarvan de realisatie nog lang op zich zal laten wachten. Voor de kortere termijn zoekt Tennet vooral oplossingen in capaciteitsbeperkende maatregelen en sturing op de elektriciteitsvraag om de onbenutte ruimte op het net beter te gebruiken.⁹

Powerhub in Elst van de baan, Liander kan bedrijventerrein niet aansluiten op stroomnet

De Stichting Parkmanagement Overbetuwe, actief op bedrijventerreinen De Aam en De Merm in Elst, stopt met de aanleg van een zogeheten powerhub bij de Eisenhouwerplas in Elst. Die kan niet voor 2029 op het stroomnet worden aangesloten.

Lex Halsema 01-02-24, 10:48

Schiffelaars reageerde in de media teleurgesteld: 'Dan heb je het over 943 dagen aan werk, waarbij we 328 gesprekken hebben gevoerd en 114 presentaties hebben gegeven. Ook is er subsidie aangevraagd en samenwerking met de Groene Metropool Regio in gang gezet. We hadden de zonne-energie van twee grote zonneparken op kunnen slaan. (...) Een oplossing voor netcongestie voor 150 lokale ondernemers. We lopen aan tegen gewijzigde randvoorwaarden van de netbeheerders en het niet toestaan van Tennet om met profielwijzigingen aan de slag te gaan op bedrijventerreinen zoals De Aam en De Merm. Dat staat de realisatie van een PowerHub op korte termijn in de weg. Waarbij netbeheerder Liander ook nog aangeeft dat realisatie van een dergelijke PowerHub vanwege netcongestie pas na

⁶ Ministerie van BZK (2014). *Kennisdocument Burgerbetrokkenheid bij Veiligheidsbeleid: onderdeel van de tool box voor proportionele bestuurlijke omgang met risico's en verantwoordelijkheden.*

⁷ Starr (1969). *Social Benefit versus Technological Risk.*

⁸ Ministerie van BZK (2014). *Kennisdocument Burgerbetrokkenheid bij Veiligheidsbeleid: onderdeel van de tool box voor proportionele bestuurlijke omgang met risico's en verantwoordelijkheden.*

⁹ Bericht 'Flexibele oplossingen voor het stroomnet: maatwerk in Flevopolder, Gelderland en Utrecht' op www.tennet.eu.

2029 mogelijk zou zijn. Echt ongelofelijk, omdat juist PowerHubs moeten helpen om de netcongestie sneller op te lossen. (...) Eerst wordt opgeroepen tot samenwerking op bedrijventerreinen en de realisatie van lokale PowerHubs en nu blijken die Hubs helemaal niet mogelijk. Een optimale publiek-private samenwerking om de netcongestie het hoofd te bieden, gaat ter ziele door onmogelijkheden op het net.'

Ook Horsthuis-Tangelder is teleurgesteld: 'Als gemeente en als bestuurder pak je de energie-transitie handschoen op en dat is hard werken: je moet regionale adviseurs helpen breed te kijken, zelf moet je de afweging maken welke nieuwe veiligheidsrisico's acceptabel zijn ook gezien het belang van de energietransitie. Het resultaat moet je transparant uitleggen aan raad en samenleving. Daarom is essentieel dat netbeheerders aan de voorkant goed duidelijk maken wat wel en niet mogelijk is, zodat betrokkenen beter perspectief krijgen bij initiatieven die van groot belang zijn voor de energietransitie. Nu paste dit plotse en voor alle betrokkenen onverwachte einde niet goed bij mijn eerdere stellingname dat je als gemeente gewoon van start moet gaan. Het moet natuurlijk wel echt kunnen.'

Nabeschouwing BOVEN

Het helaas gesneuvelde initiatief voor een collectieve energieopslag in de gemeente Overbetuwe laat in de eerste plaats zien dat de betrokkenheid van het lokaal bestuur ook in deze casus noodzakelijk is om het initiatief vlot te krijgen. Zoals vaker gaat het om een privaat initiatief met een nieuwe technologie, in dit geval een brandveiligere buurtbatterij dan de bestaande modellen. Zonder de publiek-private wil om pilots te starten, is innovatie niet goed mogelijk. Die pilots vergen de bestuurlijke wil van decentrale bestuurders om 'eraan te trekken'. Het vergt ook enig bestuurlijk lef om nieuwe veiligheidsrisico's te accepteren zelfs als duidelijk is dat daardoor bestaande risico's verminderen en de noodzaak voor de energietransitie hoog is.

Daarom is het in de tweede plaats teleurstellend dat een centrale actor als Tennet om haar moverende redenen niet aan deze pilot mee wil werken. De aanleg is technisch mogelijk maar krijgt nu geen prioriteit in de landelijke ontwikkelagenda van Tennet. We hebben echter wel pilots nodig om van te leren en 'energie' in de energietransitie te houden. Dit is nodig omdat inmiddels wel duidelijk is dat we met alleen de klassieke verzwaring van het elektriciteitsnetwerk niet voor 2050 een voldoende veilige en betaalbare energietransitie kunnen realiseren.